

KKI 4:1

***Mire számíthat a világ
a Kínai Kommunista Párt 19. Kongresszusa után?***

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2017

Szerkesztő:

Goreczky Péter – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Eszterhai Viktor – Pallas Athéné Geopolitikai Kutatóintézet

Goreczky Péter – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Papp Viktória Anna – Antall József Tudásközpont

Salát Gergely – Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

Fotó:

Wikipedia Commons

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Opening_ceremony_of_19th_National_Congress_of_the_Communist_Party_of_China_%28VOA%29.jpg

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2017/15. [After the Disputed 'Independence' Referendum: Quo Vadis Catalonia?](#)

2017/14. [What Are the Prospects for Kurdish Independence after the Referendum?](#)

2015/13. [Hogyan értékelhető az idei G20-as csúcstalálkozó?](#)

2017/12. [Mi várható a magyar elnökségtől?](#)

2017/11. [What Are the Most Important Lessons of the Iranian Elections?](#)

2017/10. [Melyek az iráni választások legfontosabb tanulságai?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI honlapján](#).

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „Mire számíthat a világ a Kínai Kommunista Párt 19. Kongresszusa után?”

ESZTERHAI VIKTOR

A Kínai Kommunista Párt (KKP) 19. Kongresszusa két rendkívül fontos dologra mutatott rá: egyfelől, hogy a nyugati világ milyen kevéssé ismeri Kína és a kínai politika belső működését; másfelől, hogy az ország megértését és percepcióját továbbra is mennyire rontják azok a szűrők (pl. „kommunista Kína”), amelyeket a Nyugat nem tud elengedni. Mindkét jelenség azért fontos, mert hibás következtetésekhez vezet Kína valódi viselkedésének megítélésével kapcsolatban.

A nyugati sajtót és az elemzőket szinte kizárólag az a kérdés foglalkoztatta a kongresszus kapcsán, hogy a KKP elnökének, Hszi Csin-pingnek sikerül-e úgy megszilárdítania a pozícióját, hogy egy teljhatalmú, Mao Ce-tunghoz és Sztálinhoz hasonló egyeduralkodóként irányíthassa a pártot és az országot. Ezzel kapcsolatban a legfontosabb, bizonyító erejű kérdésnek azt tekintik, hogy a kínai államfő a 2022-ben lejáró második ciklusa után is hatalomban kíván-e maradni – ez a KKP Teng Hsziao-ping óta fennálló szokásával ellentétes gyakorlatot jelentene.

A külföldi média és szakértők várakozásait azonban csak ellentmondásosan támasztották alá a 19. kongresszus eseményei. Egyrészt kétségkívül Hszi Csin-ping hatalmának megnövekedését tükrözi, hogy a kongresszus megszavazta a pártfőtitkár „gondolatának” a KKP működési szabályzatába történő beemelését, valamint hogy a Hszit a következő ciklusban váltó utód egyértelmű kijelölése sem történt meg. Ezzel szemben Vang Csi-san, a korrupciós hivatal feje és Hszi Csin-pingnek a Politikai Bizottság Állandó Bizottságán belüli legfőbb támasza – kora miatt és a párt szokásainak megfelelően – távozott. Másrészt az állandó bizottság öt új tagja nem tekinthető Hszi feltétlen hívének (leszámítva Li Csan-szut), sokkal inkább a KKP főbb hatalmi csoportjait jelenítik meg: a Kommunista Ifjúsági Ligát (Vang Jang), a sanghaji klikket (Han Cseng), a saanhszi csoportot (Li Csan-szu) képviselők mellett a belső tartományokhoz (Csao Lö-csi) és a korábbi elnökökhöz is szorosan kötődő értelmiségi pártideológus (Vang Hu-ning) is van közöttük.

A 19. kongresszus azt mutatja, hogy a személyes politikai célok mellett a megkezdett és társadalmi szempontból sokszor fájdalmas, hosszú távú társadalmi-gazdasági reformok továbbvitele érdekében szükség van a KKP-n belüli nagyobb konszenzusra. Arra lehet következtetni tehát, hogy a reformok folytatása mint az állam érdeke alapvetően összefügg a KKP érdekével, és egyben annak az egyik fő legitimációs forrása is marad.

A Mao hatalmára való hasonlóság felemlegetése napjaink Kínájával kapcsolatban tehát nem állja meg a helyét, az történelmietlen és félrevezető. Fölösleges a nyugati világ – döntően a kelet-európai szocialista tapasztalatból eredő – elképzeléseihez ragaszkodni, már csak azért is, mert a kínai reformok továbbvitele lesz az, ami a leginkább meghatározza majd Kína és a külvilág kapcsolatát.

Hszi Csin-ping a kongresszuson tartott beszédében újra megerősítette a „kínai álmra” vonatkozó korábbi céljait, amelyek immáron Kína és a KKP stratégiai céljaiként is felfoghatók: Kínát 2021-re, a párt megalakításának századik évfordulójára közepesen fejlett országgá változtatni, majd 2049-re, a népköztársaság kikiáltásának századik évfordulójára a világ vezető („szocialista”) nagyhatalmává tenni. Ezek a célok gazdasági, politikai, katonai, ideológiai és kulturális értelemben is kihívások elé állítják a nyugati világot és a Nyugat hegemoniájára épülő nemzetközi rendet.

Ennek az egyik leginkább kézzelfogható jele a Hszi elnökségével egyre aktívabbá váló kínai külpolitika, amely felváltotta a korábbi évtizedek passzivitását. Az új külpolitikai irányvonal zászlóshajója, az „Egy övezet, egy út” elmélyítése várható a következő években, amely egyre inkább a Kína által propagált nemzetközi renddé fog válni. Ez kiegészül a kínai vezetés azon új törekvésével, hogy az Amerikai Egyesült Államok mellett, illetve azt felváltva, a globalizáció fő védnökeként és a globális közjavak biztosítójaként lássa Kínát a nemzetközi közösség (lásd pl. a Hszi által a Világ gazdasági Fórumon mondott beszédet).

GORECZKY PÉTER

A 21. század közepére Kína „világelső lesz a nemzet erejét és nemzetközi befolyását tekintve” – hangzott el Hszi Csin-ping megnyitó beszédében, a Kínai Kommunista Párt 19. Kongresszusán. Ha valaki egyetlen mondatot akar megjegyezni magának a kongresszuson hallottakból, akkor ezt a kijelentést célszerű választani, mivel világosan és egyértelműen jelzi, milyen célt tűzött ki maga elé az ázsiai ország, és ebből kifolyólag mire számíthat a világ Kína részéről.

A rendezvényre akkreditált mintegy 1800 külföldi újságíró valószínűleg szintén azért utazott el Pekingbe, hogy a kongresszus eseményeiből, illetve az ott elhangzó beszédekből fényt derítsen a részletekre. Hszi Csin-ping beszéde alapján a célhoz vezető út egyértelműnek tűnik, és azt a kongresszus eseményei is megerősítették.

Többek között döntés született arról, hogy Hszi Csin-ping ideológiai öröksége bekerül a párt alapokmányába. A nemzetközi politika szempontjából ez annyiban érdekes, hogy az újválasztott pártfőtitkárt így olyan tekintéllyel ruházták fel, amely révén még karakteresebben, az esetleges belső ellenálláson könnyebben átlépve valósíthatja meg az elképzeléseit a külpolitika terén is. Szintén érdemes kiemelni, hogy egyetlen esetleges utódjelölt sem bukkant fel, a Politikai Bizottság Állandó Bizottságának az új tagjai pedig a következő kongresszus idején már idősebbek lesznek a pártvezetés szempontjából a nem hivatalos nyugdíjkorhatárnak számító

68 évnél. Ez természetesen nem jelenti automatikusan, hogy Hszi további ciklusokra is hatalmon marad, ám a lehetőség adottnak tűnik. A „trónörökös” feltűnésének elmaradása pedig egyúttal újabb jele annak, hogy Hszi és Kína új útra lépett.

A nemzetközi politikában várhatóan felgyorsul Kína szerepének erősödése és befolyásának növekedése. Az Egyesült Államok számára ez a korábbiaknál is egyértelműbb és világosabb kihívást jelent – gazdasági és katonai értelemben egyaránt. Ez utóbbi terület kapcsán jelzésértékű, hogy Hszi rögtön a kongresszust követő napon a katonai vezetőkkel találkozott: a megbeszéléseken egy erős hadsereg létrehozását szorgalmazta, és célul tűzte ki, hogy az ország hadereje a 21. század közepére felzárkózzon a világ vezető hatalmaianak a színvonalához. A gazdaság terén pedig a kínai elnök várhatóan még nagyobb mozgásteret kap az eddig halogatott reformok bevezetéséhez is, amelyek révén az ország versenyképessége tovább javulhat.

Ázsia országai folyamatosan növekvő kínai dominanciára számíthatnak, ami újabb konfliktusokat vetít előre a *status quo* fenntartásában érdekelt Japánnal és Indiával – különösen annak fényében, hogy a két miniszterelnök, Abe Sinzó és Narendra Modi szintén határozott vezetőként ismert. A vitatott hovatartozású dél-kínai-tengeri szigetekkel, illetve Tajvannal kapcsolatban is a feszültség növekedése valószínűsíthető. Minden bizonnyal prioritást élvez majd a Hszi Csin-ping által elindított „Egy övezet, egy út” (*One Belt One Road, OBOR*) kezdeményezés megvalósítása, ami a globális gazdasági erőviszonyokban is tovább gyorsítja az átrendeződést. Az Európai Unióval kapcsolatban kínai részről várhatóan folytatódik a pragmatikus gazdasági együttműködésre való törekvés.

E kilátások fényében érdemes felidézni Teng Hsziao-ping egykori pártfőtitkárnak az 1974-ben, az ENSZ-ben elhangzott kijelentését, miszerint „Kína nem szuperhatalom, és nem is lesz az soha”. A most véget ért pártkongresszussal a világ számára is nyilvánvalóvá vált, hogy Kína letért erről az útról.

PAPP VIKTÓRIA ANNA

Véget ért a Kínai Kommunista Párt 19. Kongresszusa, a felső vezetés átrendeződése meglepő és kevésbé meglepő eredményeket hozott. Hszi Csin-ping „központi vezető” további erősödését sokan várták, ám arra kevesen gondoltak, hogy az utódlás és a pártalkotmány kérdésében is eltérnek majd a KKP Teng Hsziao-ping óta megkérdőjelezetlen hagyományaitól. A korábbi két főtitkára ugyanis csak áttételesen utalt az alkotmány, míg ez alkalommal Hszi neve is belekerült a szövegbe. Az utódkijelölés hagyományos módja – egy viszonylag fiatal tisztviselő beemelése a PB Állandó Bizottságába – szintén elmaradt, ami vad találgatásokra ad okot az utódlással kapcsolatban. Nemcsak a kinevezésekből, hanem a három és fél órás pártfőtitkári beszámolóból is következtetni lehet az elkövetkező ciklus főbb politikai törekvéseire.

A pártkongresszuson az államelnök-pártfőtitkár bebetonozta a hatalmi pozícióját a következő ciklusra, és nemcsak azzal, hogy újraválasztották a pártfőtitkári tisztségre és a Központi Katonai Bizottság elnökének, hanem „gondolatainak” a KKP alkotmányába való beemelése révén is. A „Hszi Csin-ping gondolatai a kínai színvetű szocializmusról az új korszakra” címet viselő ideológiai program elsősorban Kínának a tervek szerint 2050-re „modern szocialista orszaggá” történő fejlesztésére, valamint a KKP-n belül egy új, Hszi-féle korszak kezdetére utal. Hszi Csin-ping azonban a nyugati sajtó túlzásai ellenére sem Mao Ce-tung: bár olyan hatalomra tett szert, mint Mao óta talán senki, de a politikai-gazdasági nézetei messze állnak a Kínai Népköztársaság alapítójáétól. Valóban elkezdte lebontani a Teng vezetése óta létező íratlan szabályrendszert, de a megtorpanásokkal együtt is folyamatosan fenntartja a nyitás és reform politikáját.

Mire irányul ez a hatalomkoncentráció? A Hszi-féle program következő elemeinek a végrehajtására: a társadalmi ellentétek oldása; a gazdaság fejlesztése és különösen Nyugat-Kína felemelése; és a külpolitikai offenzíva. A 2021-re kitűzött „mérsékelt jómódú társadalom” céljának eléréséhez Kínának fenntartható és kiegyensúlyozottabb gazdasági bővülésre van szüksége. Manapság már „csak” körülbelül 6-7 százalékos az ország GDP-növekedési üteme – ez nem csökkenés, hiszen „új normálisnak” nevezik. A korábbi extenzív növekedésről pedig átállnának a belső kereslet bővítésére és a kutatás-fejlesztés erősítésére. A közepesen fejlett országok csapdájának elkerüléséhez azonban komolyabb szerkezeti reformra lesz szükség, amelynek elindításához Hszi-nek valószínűleg sikerült elegendő politikai tőkét szereznie a mostani pártkongresszuson.

Egyértelmű prioritássá vált Kína középső és nyugati – a tengi reformok által korábban kevésbé érintett – területeinek a további fejlesztése, amely az „Egy övezet, egy út” kezdeményezésbe is jól illeszkedik. Nyugat-Kína fejlesztése integráns része az OBOR elképzelésnek, hiszen geopolitikailag kedvezőbb helyzetben van a selyemút-koncepciók tekintetében, sőt most már tehervasút-forgalom is összeköti a régiót Kelet-Európával, és további bővülés várható. A gazdasági fellendülés javainak egyenlőbb eloszlása nemcsak földrajzilag, hanem társadalmilag is fontos kérdés. A korrupcióellenes kampány és a kongresszuson is bemutatott „lazacmentes”, puritán kormányzás üzenetértékű: csak addig engedik az újjgazdagok hivalkodását, amíg ez gazdaságilag előnyös, de nem szúrja a nép szemét. A korábbi időktől eltérően, az újjgazdag réteg sem állhat a párt és a nép közé.

További cél Kína külpolitikai és katonai megerősítése. Hszi beszéde hangsúlyváltás volt abban is, hogy már konkrét külpolitikai pontokat is tartalmazott, melyek előrevetítik Kínának a régióbeli vezető szerepre való törekvését és a közelmúltban tapasztaltnál asszertívabb külpolitikai magatartását. Jelenleg az ország célja, hogy egyre inkább normaalkotó nemzetközi szereplőként lépjen fel, erélyesebben érvenyesítse a nemzeti és a regionális érdekeit, különösen egy olyan globális rendben, ahol Washington protekcionista és izolációs tendenciái szélesre tárták a kaput Peking előtt. Mindemellett Kína folytatni fogja az infrastrukturális, kereskedelmi és pénzügyi projekteket magában foglaló „Egy övezet, egy út” fejlesztését. Az OBOR

az összes pályázati pénz eredője, a fejlesztés motorja és a külpolitika vezérlő elve, amely elengedhetetlen lesz Hszi normatív célja, a „kínai álom” megvalósításához. A kelet-európai országokkal való kapcsolatok kulcsszavaként az „OBOR”, valamint a „nyugat-kínai fejlesztés” olyan fogalmak, amelyekre Magyarországon is oda kell majd figyelniük.

Mi a Hszi-féle váltás hátulütője? Mivel egyértelmű prioritás marad a KKP-nek a hadsereg, a gazdaság és a társadalom feletti vezető szerepének a fenntartása és további erősítése, a korrupcióellenes kampány és Hszi hatalmának koncentrációja következtében a rendszer vesztett a rugalmasságából, meritokratikus jellege némileg háttérbe szorult – pedig azokra nagy szükség lehet a reformok végrehajtásához. A politikai szabadságjogok szűkülése pedig a gazdasági szabadság csökkenésével is járhat. Az államelnök-pártfőtitkár a megerősített pozíciójából viszont akár eredményesebben is levezényelheti a társadalmi súrlódások enyhítését, valamint a belső feszültségek oldását – ami szükséges feltétel Kína gazdasági és külpolitikai céljainak az eléréséhez is.

SALÁT GERGELY

Vége az óvatoskodásnak, s Kína nyíltan globális nagyhatalmi szerepre tör – a Kínai Kommunista Párt 19. Kongresszusának ez a fő tanulsága a kínai külpolitika várható irányait tekintve. Hszi Csin-ping meghirdette a „kínai színezetű szocializmus új korszakát”, amely Kína és a külvilág kapcsolatában is új periódust hozhat. A rekordhosszúságú pártfőtitkári beszámoló, a kongresszus legfontosabb dokumentuma – amelynek nyugati nyelvű teljes fordítását, talán nem véletlenül, e sorok írásáig sem tették elérhetővé – számos olyan elemet tartalmaz, amely új irányt sejtet. Az alábbiakban ebből emelünk ki néhány gondolatot.

Mindeddig kimondva-kimondatlanul, de Teng Hsziao-ping híres 24 írásjegyes stratégiája érvényesült, amelynek a lényege az volt, hogy Kínának nem szabad vezető szerepre törekednie a világban, visszafogottan kell viselkednie, várva, hogy eljőjön az ideje. Úgy tűnik, a hatalmában most megerősített államelnök-pártfőtitkár szerint végre eljött Kína ideje, hiszen az új korszakban az ország „napról napra közelebb kerül a világ színpadának központjához”. Ez, akárhogy is nézzük, azt jelzi, hogy már a kínai vezetők is a közeljövő globális főszereplőjének tartják hazájukat.

A most meghirdetett ütemterv szerint 2020-ra Kína eléri a „szerény jólét” társadalmát, 2035-re „alapvetően megvalósítja a szocialista modernizációt”, 2050-re pedig „gazdag, demokratikus, civilizált, harmonikus, gyönyörű modern szocialista nagyhatalommá” válik, amely „össz nemzetközi erőben és nemzetközi befolyásban első lesz” a világ országai között. Bár a határidők közül csak a 2035-ös új, a jövőbeli vezető szerepre és a nemzetközi befolyás maximalizálására való igény most jelent meg először nyíltan.

Hszi Csin-ping a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg (NFH) kapcsán elmondta: „A hadseregnek a harcra kell készülnie; minden tevékenységének a harci erő fenntartására kell irányulnia, s arra kell összpontosítania, hogy tudjon harcolni és győzelmet aratni.” Ez természetesen nem különösebben eredeti gondolat, de első számú kínai vezető eddig nem emlegette ilyen fontos nyilvános fórumon az NFH által viselt háború lehetőségét. Az ütemterv hasonló a gazdaságihoz: 2020-ig a hadsereget „alapvetően gépesítik”, 2035-re „alapvetően megvalósítják a modernizációt”, s az évszázad közepére „a világ élvonalába tartozó hadsereggé” fejlesztik. Kimondatott tehát: Kína világszintű hadsereget épít, amit adott esetben be is vet.

Teljesen új elem jelent meg azzal, hogy Hszi Csin-ping a kínai modellt immár más országok elé is követendő mintaként állította: „A kínai színezetű szocializmus... a világ azon országai és nemzetei számára, amelyek szeretnék felgyorsítani a fejlődésüket, de közben megőriznék saját önállóságukat, vadonatúj alternatívát nyújt, s az emberiség problémáinak a megoldásához a kínai bölcsességgel és a kínai programmal járul hozzá.” Mindeddig az állam vezetői azt hangoztatták, hogy „kínai modell” nem létezik; a „kínai út” az ország sajátosságai miatt csak általa járható; a „pekingi konszenzus” a nyugati fantázia terméke, ezért Kínának esze ágában sincs a saját modelljét más országokba exportálni. Most viszont Hszi elnök nyílt kihívást intézett a saját értékeit és érdekeit univerzálisnak tartó Nyugat felé: a liberális demokrácia és a kínai modell propagálói között megkezdődhet a küzdelem a harmadik világbeli országokért.

A kongresszus igazán éles irányváltást nem irányzott elő a kínai külpolitikában, de azért számottevő változásnak tekinthető, hogy az ország immár nyíltan vállalja a saját nagyhatalmi törekvéseit. Mindezt feltehetően elsősorban a belső közvélemény számára fogalmazták így meg, de az eddigi trendeket is figyelembe véve, a világnak is sokkal határozottabb, keményebb, s talán agresszívabb Kínára kell számítania a következő években, elsősorban az ázsiai–csendes-óceáni térségen belül. Ugyanakkor a számos interdependencia, a külföldnek való kitettség továbbra is megköti a kínai döntéshozók kezét, tehát nyílt konfliktust várhatóan egyelőre nem fognak vállalni, csak a jelenlegi keretek között igyekeznek majd „elmenni a falig” például az amerikai, japán, dél-kínai-tengeri és tajvani kapcsolatok kérdéskörében. A másik irányba, nyugat felé pedig tovább épül az új selyemút, ami az azt megálmodó Hszi Csin-ping megerősödésével új lendületet kaphat – annál is inkább, mert az OBOR kezdeményezés, példátlan módon, a pártalkotmányba is bekerült.